

NAWOORD

bij de bloemlezing *Geheim dagboek 1942-1981* (Bert Bakker/Prometheus 2012)

Bij het cryptogram laatst in de krant moest bij verticaal, 18 een woord van zes letters in een gedicht worden ingevuld. ‘Natuurlijk moest die ... in het duin/ merken dat ik intens naar hem keek.’ Ter toelichting werd nog vermeld dat het om dichtregels van Hans Warren ging, en nu komt het: ‘dus niet moeilijk te completeren’. Blijkbaar wordt iedereen geacht te weten wie Hans Warren was én dat hij van jongens hield. Dat is dan ook het woord van de puntjes: jongen. De jongen in het duin lokt de dichter:

*Natuurlijk lag hij later
loom kauwend op een helmspriet
in dat aandoenlijke verschoten badbroekje
helemaal alleen in een warme duinpan.*

Even vanzelfsprekend is het vervolg:

*Natuurlijk ging ik zacht en ongemerkt weg
en natuurlijk heb ik daar de hele dag spijt van.*

Hans Warren (Borsselle 20 oktober 1921 – Goes 19 december 2001) was vooral een dichter van het welbewust missen van zulke kansen voor open doel, een dichter van ‘nakijken, dromen, derven’ zoals hij het zelf noemde. Met zijn gedichten werd hij bekend, met zijn *Geheim dagboek* werd hij beroemd, vooral door de delen uit zijn Parijse periode.

Waarom eigenlijk?

Omdat het dagboek zo goed, zo openhartig, zo intiem en sensationeel tegelijk, zo anders was. Van de dichter die zich zacht en ongemerkt terugtrekt, valt in de dagboekschrijver weinig te herkennen. Hij scoort juist vanuit de onwaarschijnlijkste hoeken, pakt alle jongens die hij pakken kan, en heeft daar lekker nooit spijt van. Behalve dan een beetje wanneer hij een via geslachtsverkeer overdraagbare aandoening oploopt.

Misschien was het dit contrast tussen de braaf ogende studeerkamerman en de onstuimige straatheld uit het dagboek dat hem zoveel lezers opleverde en mooie noteringen in de bestsellerslijsten. Waarbij hij uiteraard ook weer stilstond in zijn dagboek. Hij hield het bij tot een paar dagen voor zijn dood. Bijna zestig jaar eerder, op 16 april 1942, was hij ermee begonnen. ‘Een schrift waarin ik me geregeld uiten kan als ik er behoefte toe voel,’ zei hij toen, een schouder om tegen uit te huilen, een vriend voor de schemering.

Het werd een rij van vijfenzeventig grote cahiers, plus mobiele supplementen, op reizen bijgehouden notitieboekjes. Al deze documenten worden bewaard in de kluis van de Zeeuwse Bibliotheek te Middelburg. Het gedrukte dagboek, dat hij vanaf 1981 begon te publiceren, is hiervan uiteraard de neerslag.

Het eerste deel was *Geheim dagboek 1942-1944*. De laatste aflevering die onder Hans Warrens eigen verantwoordelijkheid verscheen, was *Geheim dagboek 1982-1983*. Ik was steeds bij het leesklaar maken betrokken. Zodoende wist ik wat me te doen stond met de cahiers uit de resterende jaren, 1984-2001. Heel veel aantekeningen: het leek wel of hij dagelijks méér dagboekschrijver werd, een uurschrijver soms.

Er zijn trouwens ook tijden geweest dat het dagboek eerder een jaarboek was, soms zelfs dat niet eens. De duistere middeleeuwen van Hans Warren, toen hij huisvader was, duiven fokte en niet meer schreef.

Het wonder van Warren is zijn wederopstanding. Hij kwam terug, als aanbieder van jongens, als dagboekschrijver, als dichter van sprankelende poëzie, zo fris dat het ook in een

herfstvers lente lijkt. Gedichten die mij betoverden, ik zocht contact. Op 29 juli 1978, ik was zeventien, stapte ik zijn bestaan in, zijn dagboek in. Dat laatste was geen onverdeeld genoegen. Soms is het dagboek voor mij als een dierbaar fotoalbum, vol herinneringen aan de vele mooie momenten uit de drieëntwintig gedeelde jaren. Maar ook is het een aanklacht, onwrikbaar, geen tegenbewijs mogelijk.

Vrienden werden vijanden door het *Geheim dagboek*, maar met de publicatie pijnigde Hans Warren vooral Hans Warren zelf. Het eerste deel, over de oorlogsjaren, was meteen de wreedste marteling. Zijn ouders waren misschien niet fout geweest, maar toch ook niet goed. Vooral daarom heeft hij zo lang gearzeld met het uitgeven van zijn dagboek. Wat immers met zich meebracht dat hij over deze schande niet langer kon zwijgen, het geheim niet meer kon verhullen.

In deze keuze uit het *Geheim dagboek* zijn tweeëntwintig boeken, duizenden bladzijden, teruggebracht tot één kloek boek. Hans Warren zelf stelde al eens *Om het behoud der eenzaamheid* samen, een bloemlezing uit het dagboek tot halverwege 1982. Ik diende nog strenger te selecteren. Desondanks hoop ik dat het verhaal van zijn bestaan bewaard is gebleven, de grote lijnen, maar vooral de veelzeggende bijzonderheden. Hij was een buitenstaander bij uitstek, maar hij blijkt tegelijk op een of andere manier de kroniek van zijn tijd te hebben geschreven. Niemand beleefde de Tweede Wereldoorlog, de rampzalige stormvloed van 1953, de vernietiging van de Nederlandse natuur zoals hij.

Deze uitgave is bedoeld om iedereen dat te laten meebeleven. De mensen die verticaal, 18 van het cryptogram feilloos kunnen invullen, maar vooral zij die geen idee hadden wat er op de puntjes moest staan.

Een leven lang keek hij in de spiegel én door het raam, genadeloos voor zichzelf, ironisch over anderen. De tegenstrijdigheid in persoon, bewonderenswaardig groot en onuitstaanbaar klein, tussen hooglied en schaamluis, thuis en vreemdeling tegelijk in Borssele en in Parijs. Een mens als geen ander en toch een mens zoals wij. Wie? Natuurlijk Hans Warren.

Mario Molegraaf